

“Atklājiet, kas es esmu, pēc maniem vārdiem un krāsām.”

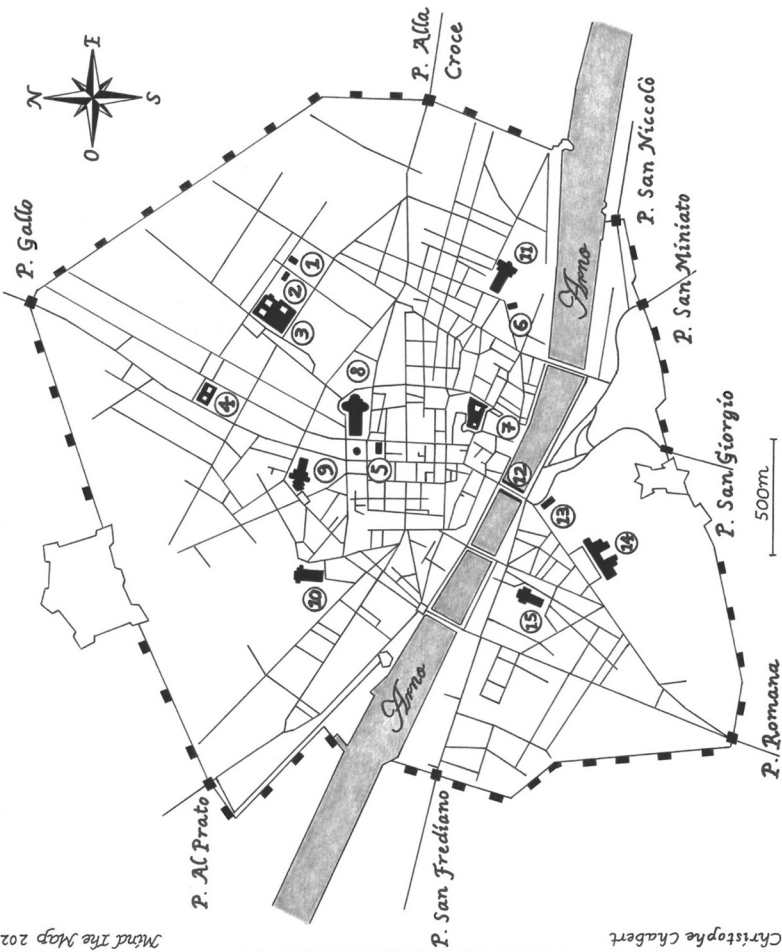
Orhans Pamuks, *Mans vārds ir Sarkans*

“Mākslai tagad grūti laiki.”

Mikelandželo (no vēstules tēvam)

Florences pilsētas plāns 16. gadsimta vidū

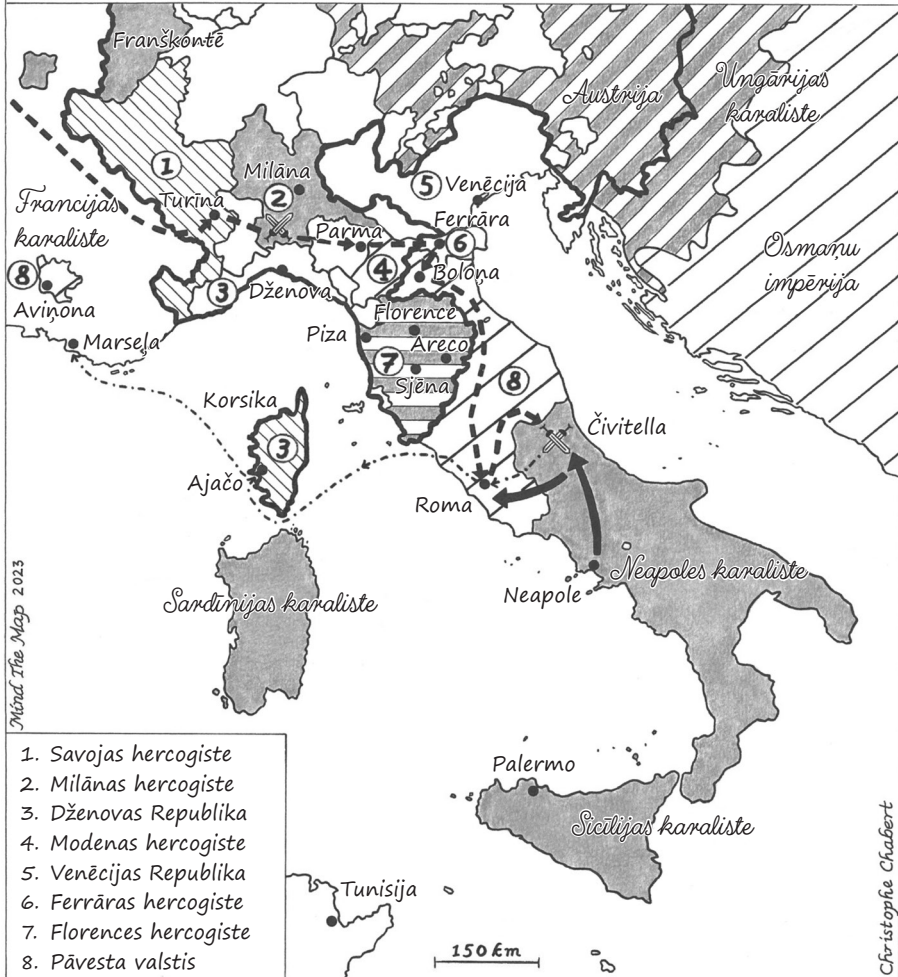
Mind The Map 2023

Christophe Chabert

1. Jākopo da Pontormo nams:
29, via della Colonna
2. Benvenuto Čellini nams:
59, via della Pergola
3. Ospedale degli Innocenti, Bāriņu nams, priors Vinčenco Borgiņi
4. Sjēnas Svētās Katrīnas konvents, priore māsa Plautilla Nelli
5. Anjolo Bronzino nams:
via dei Calzaiuoli
6. Džordžo Vazāri nams:
8, via Borgo Santa Croce
7. Palazzo Vecchio / Sinjorijas pils / Vecā pils, Florences hercoga Kozimo de Mediči rezidence
8. Santa Maria del Fiore / Florences katedrāle (Brunelleski kupols)
9. Svētā Labreņča bazilika
10. Santa Maria Novella baznīca
11. Svētā Krusta bazilika
12. Ponte Vecchio / Vecais tilts
13. Santa Felicitā baznīca
14. Piti pils, tobrīd rekonstrukcijā, hercoga nākamā rezidence
15. Svētā Ģiara bazilika

Politiskā situācija Itālijā hercoga Fransuā de Ģīza ekspedīcijas laikā, 1556–1557

Mind The Map 2023

Christophe Chabert

1. Savoijas hercogiste
2. Milānas hercogiste
3. Dženovas Republika
4. Modenas hercogiste
5. Venēcijas Republika
6. Ferrāras hercogiste
7. Florences hercogiste
8. Pāvesta valstis

Francijas karaļa Anrī II nometne

- Francijas okupētās teritorijas
- Francijas karalistes sabiedroto teritorijas
- Hercoga de Ģīza ekspedīcija
- Armijas virzīšanās uz priekšu (56. g. nov. – 57. g. apr.)
- Valencas pilsētas izlaupišana
- Čivitellas sakāve (57. g. maijs)
- Armijas atkāpšanās (57. g. maijs – septembris)

Spānijas karaļa Filipa II nometne

- Svētās Impērijas robeža
- Filipa II pārvaldītās teritorijas
- Filipa II sabiedrotie
- Florences hercogiste
- Filipa II tēvoča Svētās Romas imperatora Ferdinanda I Hābsburga pārvaldītās teritorijas
- Albas hercoga, Neapoles vicekaraļa pretuzbrukums de Ģīza armijai

Priekšvārds

Vismaz neviens man nevarēs pārmest, ka nespēju atzīt maldus.

Par Florenci un florenciešiem man bija izveidojies noteikts, vispārpieņemts priekšstats: saprātīgi ļaudis, labi audzināti un pieklājīgi, pat patikami, taču bezkaislīgi un nespējīgi uz tragēdiju un neprātu. Toties Boloņa, Roma vai Neapole manā uztverē bija pavisam kas cits! Kādēļ gan (es prātoju) Mikelandželo atstāja dzimto pusi un tajā vairs neatgriezās? Jo Roma, lai kā arī viņš visu dzīvi to pulgoja, deva viņam visu, ko vajadzēja. Un citi? Dante, Petrarka, da Vinči, Galilejs? Bēgļi un trimdinieki. Florence radīja ģēniju, pēc tam tos padzina vai neprata noturēt un tādēļ kopš izdaudzītajiem viduslaikiem vairs ne ar ko neizcēlās. Es labprāt piedzīvotu gvelfu un gibellīnu laikus, senākus gan diez ko ne, jo domāju, ka pēc 1492. gada un Lorenzo Lieliskā nāves Florencē iestājās aptumsums. Mūks Savonarola, likdams Botičelli sadedzināt viņa darbus, ne tikai nogalināja skaistumu. Viņš arī noplicināja ideāla izpratni, pielīdzinādams to saviem aprobežotajiem fanātiskajiem uzskatiem.

Kad Leonardo un Mikelandželo aizgāja, kas tad tur palika? Vai drīzāk – kurš? Es neturēju par uzmanības vērtiem ne Pontormo, ne Salviati, ne Cigoli, un Bronzīno ar savu porcelāna tonalitāti un drūmo stilu man šķita par daudz neizteiksmīgs un vēss. Uzskatīju, ka nevienu no šiem manieristiem nevar ne salīdzināt ar Boloņas skolas pārstāvjiem, un izsmēju Vazāri, ka viņš tik veiksmīgi bija mums iepārdevis savus florenciešu gleznotājus. Mans elks

bija Gvido Reni, biju pārliecināts, ka vēl neviens cits nav attēlojis skaistumu tik izsmalcināti kā viņš. Nenoliedzu, ka florencieši prot zīmēt, bet apsūdzēju viņus izteiksmes trūkumā. Viss bija par daudz prātīgs, par daudz pieglausts. Vai ziniet, tad jau jebkurš holandiešu bija daudz labāks!

Labi, es maldijos, atzīstu, un izklūt no aklības man palīdzēja kāds notikums, par kuru jums tūlīt pastāstīšu. Jo redzēt nozīmē domāt. Arī skatītājam ir jābūt gleznas cienīgam. Es biju muļķis un, kaut šodien noteikti neesmu daudz gudrāks, vismaz esmu gatavs atzīt pēc tiesas un taisnības: Florence XVI gadsimta viducī bija gan kausējamais katls, kurā vārijās kaislības, gan auglīga augsne, kurā uzplauka ģēniji, – un tas, saprotams, visu izskaidro. Tā, lūk!

Pirms dažiem gadiem biju aizbraucis uz Toskānu un Areco sīklietu bodītē rakņājos pa plauktiem, cerot atrast kādu nelielu piemīņas lietu, ko aizvest draugiem uz Franciju, kad vienroci anti-kvārs šādas tādas etrusku statuetes vietā man piedāvāja kaudzīti nodzeltējušu vēstuļu. Neuzticīgi tās paostiju un palūdzu atļauju pārlūkot, lai būtu drošs, ka neesmu sastapies ar viltojumu; anti-kvārs to dedzīgi noliedza. Izlasījis trešo vēstuli, izņēmu maku un noskaitīju bargu naudu par visu paku. Es pārzinu Itālijas XVI gadsimta vēsturi un esmu pārliecināts, ka viss, kas rakstīts vēstulēs, lai cik neticami izklausītos, ir balta dieva patiesība. Atgriezos viesnīcā un vienā paņēmiņā izlasīju stāstu, ar kuru jūs tūdaļ iepazīstināšu.

Jā, tas patiešām ir stāsts, un kāds, lai kurš tas būtu bijis, nav kļūdijies, paveikdams šo apbrīnojamo, titānisko arhivāra darbu: vēstules veido vienotu veselumu, no kā nespēju atrauties līdz pat rīta ausmai un arī vēlāk, pamodies gaišā dienā, uzreiz turpināju lasīt. Vispirms es sapratu, kādēļ vēstules modinājušas interesi. Nojautu arī, kāpēc turētas slepenībā. Jo viss, ko tās atklāj, ir tik vienreizīgi apjomīgs un daudzslāņains, ka to interpretēt atstāsim vēsturnieku ziņā. Piebildīšu vēl: pabeidzis lasīt, pārsteigts atskārtu, ka izjūtas, kādas lasot piedzīvoju es, piedzīvos ikviens

šīs sarakstes lasītājs. Domāju, tādēļ arī izjutu nepārvaramu vēlmi iztulkot šīs vēstules no Toskānas dialekta.

Tulkojums prasīja rūpīgu darbu un aizņēma vismaz trīs gadus manas dzīves. Tagad, kad esmu to pabeidzis, gribu cerēt, ka manas valodas un Itālijas vēstures zināšanas būs ļāvušas attēlot vismaz korespondentu raksturu, ja ne stilu, tik precīzi, cik vien iespējams. Tomēr, ja lasītājs pamanīs kļūdas vai arī tam nāksies nobrīnīties par neveiklu izteiksmi, lūgšu izturēties iecietīgi un paturēt prātā, ka nepilnības, iespējams, radušās ne manas vainas dēļ; tās varbūt pat saglabātas tīšām, lai atveidotu XVI gadsimta Toskānas dialektu saprotamā valodā mūsdienu franču lasītājam, kuram tālais un, uzdrošinos teikt, par daudz aizmirstais laikmets droši vien nav labi pazīstams. Ērtības labad pārveidoju gadu skaitļus, lai tie atbilstu mūsu Gregora kalendāram: tā, piemēram, ja vēstule bija datēta ar 1556. gada janvāri vai februāri, tad, zinot, ka jaunais gads Florencē sākās tikai 25. martā, es to izlaboju kā rakstītu 1557. gadā. Toties atbrīvojos no zemsvītras piezīmēm, kuru priekšrocība ir tā, ka tās izceļ rakstītāja erudīciju, bet trūkums, ka atrauj lasītāju no teksta. Jo viss, kas jums jāzina: darbība notiek Florencē vienpadsmitā un pēdējā Itālijas kara laikā.

Kaut izjūtu spēcīgu kārdinājumu iemest jūs ūdenī, pirms esmu iemācījies jums peldēt, augstsirdīgas labvēlības uzplūdus tomēr nolēmu sastādīt korespondentu (jau grasījos teikt: personāžu!) sarakstu; tas, es ceru, atvieglos lasīšanu un raisīs asociācijas ar lielformāta gleznu vai, izsakoties precīzāk, ar fresku uz itāļu baznīcas sienas.

B.

KORESPONDENTU SARAKSTS

Kozimo de Mediči – Florences hercogs, Mediči klana jaunākā atzara pēctecis; vara iekrita viņam klēpī 1537. gadā, kad Lorenzo Mediči, saukts Lorencīno, nogalināja savu brālēnu Alesandro.

Toledo Eleonora – Florences hercogiene, brāļameita Fernando Alvaresam de Toledo, kurš bija Albas hercogs un vicekaralis Neapoles karā ar Franciju un Romu imperatora Kārļa V un viņa dēla Spānijas karaļa Filipa II dienestā.

Marija de Mediči – hercoga un hercogienes vecākā meita.

Katrīna de Mediči – Francijas karaliene, karaļa Anrī II sieva, Florences hercogistes likumīgā mantiniece.

Pjēro Stroci – Francijas maršals, Katrīnas brālēns, *fuorusciti* (izsūtīto florenciešu) vadonis, Kozimo sāncensis cīņā par Toskānas pārvaldīšanu un nāvīgs ienaidnieks, jo hercogs nogalināja viņa tēvu, republikāni Filipo Stroci.

Džordžo Vazāri – gleznotājs, arhitekts un darba “Talantīgāko gleznotāju, skulptoru un arhitektu dzīves” autors, Kozimo padomdevējs, kuram hercogs uzticēja lielākos pasūtījumus, tai skaitā arī apjomīgos *Palazzo Vecchio* atjaunošanas darbus.

Vinčenco Borgīni – vēsturnieks un humānists, *Ospedale degli Innocenti*, Bāriņu nama, pārvaldnieks, tuvs Vazāri draugs, “Talan-tīgāko gleznotāju, skulptoru un arhitektu dzīves” otrā sējuma redaktors.

Mikelandželo Buonarroti – skulptors, gleznotājs, arhitekts un dzejnieks, nolīgts Romā Svētā Pētera bazilikas celtniecības darbu pabeigšanai.

Anjolo Bronzīno – gleznotājs, Pontormo bijušais māceklis un tuvs draugs, Mediči dzimtas oficiālais portretists.

Sandro Allori – gleznotājs, Bronzīno māceklis un palīgs.

Džanbatista Naldīni – gleznotājs, Pontormo māceklis un palīgs.

Māsa Plautilla Nelli – Sjēnas Svētās Katrīnas dominikāņu konventa priore, gleznotāja, mūka Džirolamo Savonarolas (1452–1498) ideju piekritēja.

Māsa Katrīna de Riči – Svētā Vincenta klostera Prato priekš-niece, pārliecināta savonaroliste, iepriekšminētās māsas draudzene un modele.

Māsa Petronilla Nelli – Plautillas māsa.

Benvenuto Čellīni – zeltkalis, skulptors un dēkainis, autors bronzas skulptūrai “Persejs”, kas novietota Sinjorijas laukumā līdzās Mikelandželo “Dāvidam”.

Malatesta de Malatesti – Florences hercoga pāžs.

Marko Moro – strādnieks, Pontormo palīgs, krāsu jaucējs.

Erkole d'Este – Ferrāras hercogs, tēvs nežēligajam Alfonso d'Estem, kura raksturs iedvesmojis Robertu Brauningu sacerēt dzejoli “*My Last Duchess*”.

Džovanni Batista Skici – Milānas hercogistes reģents.

Pāvils IV – pāvests, amatā kopš 1555. gada, nācis no dižciltīgas neapoliešu ģimenes, iepriekš Svētās inkvizīcijas vadītājs; zvērīnāts protestantu, ebreju, mākslinieku un grāmatu ienaidnieks (sastādījis “*L'Index librorum prohibitorum*”); Francijas sabiedrotais cīņā ar Spāniju. Pārmērīgs nepotisms veicinās divu viņa brāļadēlu, Paliano hercoga un viņa brāļa, kardināla Karlo Karafas, karjeras uzplaukumu, taču par tiem salašņām pastāstīšu citreiz.

Jākopo da Pontormo – gleznotājs.

Esmu saņēmis ieteikumus izcelt arī tos, kuri gan ir pieminēti vēstulēs, taču paši nevienu nav nosūtījuši vai saņēmuši. Pēc manām domām, tas būtu smags apvainojums lasītāju prātam, viņi taču nav bērni, kas jāvadā pie rokas. Vai man, kad lasīju vēstules, bija tāds personāžu saraksts? Bet būtu noderējis. Labi, atzīmēsim vēl Bakjaku, veco gleznotāju, kuram bija ķēriens uz interjera izdaiļošanu un tapešu zīmējumiem; Pjēru Frančesko Ričo, Kozimo mājskolotāju, kurš vēlāk kļuva par viņa sekretāru un namzini, līdz 1553. gadā mentālu veselības problēmu dēļ tika atbrīvots no amata un ievietots psihiatriskajā slimnīcā; Benedeto Varki, izbijušo republikāni, kurš kļuva par valdošā režīma vēsturnieku un slavenās diskusijas *paragone* (par mākslas veidu savstarpējo hierarhiju) ierosinātāju un kurš Kozimo zināmā mērā bija tas pats, kas Andželo Policiano Lorenco Lieliskajam. Ar to gana. Ļausim, lai atveras priekšskars uz 1557. gada Florenci.

1. Marija de Mediči
Katrīnai de Mediči, Francijas karalienei

Florencē, 1557. gada 1. janvārī

Ja tēvs uzzinātu, ka Jums rakstu, viņš mani nogalinātu. Bet kā lai atsaka Jūsu Augstībai tik nevainīgu pakalpojumu? Jā, viņš ir mans tēvs, bet vai tad Jūs neesat mana tante? Kas man daļas gar Jūsu ķildām, Stroci un politiku? Patiesībā Jūsu vēstule man sagādāja neizmērojamu prieku, Jūs noteikti nespējat to iedomāties. Francijas karaliene lūdz mani ievākt ziņas par viņas dzimto pilsētu, apmaiņā piedāvādama savu draudzību! Vai patiesi? Vai Debesis varētu dāvēt vēl skaistāku dāvanu nabaga vientuļās Marijas dvēselei, kas vada savas dienas vien bērnu un kalpotāju sabiedrībā? Mazie brāļi ir pārāk aizņemti, spēlējot prinčus, mazās māsas savukārt zvēr, ka nemūžam neprecēsies, jo neviena partija nekad nebūs viņu cienīga – pat ja runa būtu par imperatora dēlu! – bet es jūtu, ka Vecās pils aukstajos mūros birst kāda sazvērestība. Māte, ar mani neapspriedusies, kaut ko perina kopā ar tēvu, tā ka man atliek secināt: tie abi gatavojas mani izprecināt. Taču ar ko? Neviena vēl līdz šim brīdim nav uzskatījis par vajadzīgu man to atklāt. Bet nu jau es ļaunprātīgi izmantoju Jūsu draudzību, pietiks par mani!

Iedomājieties tikai, mīļā tante, Florencē nupat noticis kas šausmīgs! Varbūt atceraties gleznotāju Pontormo, jo tolaik, kad vēl nebijāt atstājusi Itāliju un aiztraukusies uz Franciju pretim savam karaliskajam liktenim, viņš, kā ļaudis runā, visu neskaitāmo mākslinieku vidū, ar kuriem mūsu tēvzeme tik bagāta, ir bijis viens

no ievērojamākajiem. Vai spējat iztēloties, viņš atrasts miris Svētā Labrenča galvenajā kapelā līdzās darbam, pie kura strādājis kopš neatminamiem laikiem – vienpadsmit gadus! Stāsta, ka viņš atņēmis sev dzīvību, jo neesot bijis apmierināts ar rezultātu. Esmu Pontormo satikusi dažas reizes pie viņa drauga Brondzīno; viņš izskatījās pēc viena no tiem vecajiem pamuļķiem, kas staigā apkārt, kaut ko pie sevis bārdā murminādami. Bet, lai vai kā, tas ir skumji.

Par laimi, ne visas ziņas ir tik traģiskas, taču diez vai tās Jūs pārsteigs: gatavošanās karnevālam ar katru gadu sākas aizvien agrāk, un laukumi ir pilni ar strādniekiem, kas pieņemti darbā, lai būvētu skatuves, savukārt mājas ieņēmušas šuvējas, kuras nepagurušas darina tērpus. Droši vien, ja Jums teikšu, ka man tīk šis laiks, kad Florence ietērpjas svētku drānās, Jūs nodomāsi, ka esmu auša, bet ko es tur varu darīt? Mani ielīksmo pilsētu pārņēmušais satraukums, jo mana vienīgā izklaide ir pozēt Brondzīno kādam no neskaitāmajiem ģimenes locekļu portretiem, kurus tēvs tam pasūtījis kaudzēm – gan dzīvo, gan mirušo. Tā nu es stundām ilgi nekustīgi sēžu: kā Jums šķiet, vai tas ir ļoti izklaidējoši?

Hercoga dēls, Alfonso d'Este, kuru Jūs droši vien esat satikusi Francijā, jo, kā man stāstīja, viņš karojis Flandrijā līdzās Jūsu laulātajam draugam, karalim Anrī, ir šonedēļ atbraucis, lai apliecinātu cieņu manam tēvam, kurš savukārt uzstāj, ka hercogs man noteikti jāstāp. Runā, ka viņš esot ļauns cilvēks, cik nepatīkami! Dzirdu, māmiņa mani sauc. Dedzīgi skūpstu Jūsu rociņas sajūsmā par mūsu izveidojušos draudzību. Kā vēlējāt, es Jūsu vēstuli sadedzināju un ņemšu vērā arī Jūsu padomu – gādāšu, lai mana vēstule Jūs sasniedz pilnīgi diskrēti. Cik žēl, ka Jūs ar manu tēvu esat sanaidojušies! Esmu pārlicināta, ka nesaskaņas drīz norims un nebūs ilgi, kad apciemosi savu ģimeni un beidzot atkal skatīsiet skaisto Florenci. Kas zina, varbūt Brondzīno tad uzgleznos arī Jūsu portretu?

2. *Džordžo Vazāri Mikelandželo Buonarroti*

Florencē, 1557. gada 2. janvārī

Šoreiz, mans dārgais Meistar, es nerakstu pēc hercoga pieprasījuma, lai lūgtu Jūs atgriezties Florencē. Diemžēl man jātraucē Jūs pavisam citā sakarā, kaut labi apzinos, ka Romā esat nemitīgi aizņemts ar savu apbrīnojamo darbu un nebeidzamajām likstām, ar kurām Jūsu mākslai vai ik dienas jāsaskaras, jo īpaši pēc mūsu jaunā pāvesta ievēlēšanas, kurš pretēji saviem priekštečiem, šķiet, nemaz nav tiecīgs novērtēt nedz antīko, nedz arī moderno skais-tumu.

Vai atceraties, ka pirms piecpadsmit gadiem es lūdzu Jūsu padomu it visā? Un, tā kā Jūs bijāt tik laipns un dalījāties ar mani savās zināšanās, es toreiz no jauna ķēros pie arhitektūras studēšanas, tik nu apbruņojies ar pieredzi un metodi; bez Jūsu palīdzības to diez vai būtu uzņēmies. Un nu atkal esmu jaunas metodes meklējumos, gan pilnīgi citā jomā. Hercogs ir izrādījis man savu labvēlību un uzticējis kādu delikātu un neparastu uzdevumu, mani patiesi pagodinādams.

Jākopo da Pontormo, kura talantu Jūs slavējāt jau tad, kad viņš bija vēl tikai apdāvināts bērns, vairs nav starp dzīvajiem. Viņu atrada mirušu Svētā Labrenča kapelā, zem tām pašām slavenajām freskām, kuras viņš slēpa no skatieniem aiz koka sastatnēm. Es jau būtu rakstījis Jums šā vai tā, jo kādam šī šausmīgā ziņa būtu Jums jāpāvesta. Taču es vērsos pie Jums arī Pontormo nāves apstākļu dēļ, un tie pilnībā attaisno manu uzdrikstēšanos.

Redziet, tā kā viņa līķis tika atrasts ar sirdi iedurtu kalnu, tieši zem krūškurvja, no versijas par nelaimes gadījumu mēs uzreiz atteicāmies. Un hercogs uzdeva man noskaidrot patiesību par šo nelaimīgo notikumu. Nezināmo lielumu šai lietā ir pārpārēm, spriediet pats. Atklāšu Jums, ka Jākopo vēl bez dūriena ar kalnu

saņēmis arī spēcīgu triecienu pa galvu, laikam jau sists bija ar āmuru, kas līdzās citiem darbarīkiem mētājās turpat kapelā uz grīdas. Nabaga Jākopo gulēja uz muguras, tieši zem savas freskas par Grēku plūdiem, kuras daļu, kā varēja spriest pēc svaigās krāsas atstātajām pēdām, viņš īsi pirms nāves vēl bija pārkrāsojis, lai arī pastāvēja risks, ka labojums būs pamanāms. Jūs zināt tikpat labi kā es, ka Jākopo strādāja lēni, taču ārkārtīgi atbildīgi un bez mitas sevi laboja, tādēļ retuša uz sienas nelielas daļas, kas neizbēgami atklāja savienojuma vietu un pāršķēla figūru uz pusēm, mani izbrīnīja. Esmu pārliecināts, ka viņš būtu pārkrāsojis visu sienu, ja nebūtu bijis apmierināts ar kaut kriptatiņu uz tās.

Turklāt dīvainības ar šo vēl nebeidzas. Pēc tam kad atradām liķi, mēs devāmies uz māju Lauras ielā: Jākopo dzīvoja tādos kā bēniņos, kur iekļūt varēja tikai pa kāpnēm. Un darbnīcā starp kaudzēm zīmējumu, skiču un uzmetumu atradām arī gleznu, kas jums pazīstama īpaši labi, jo savulaik pats esat zīmējis tās oriģinālu: droši vien atceraties “Veneru un Kupidonu”, kas guva milzīgus panākumus un iedvesmoja uz kopiju radišanu māksliniekus visā Eiropā. Varbūt Jums zināms, ka arī man tika tas gods uzzīmēt dažas šīs gleznas versijas, kuras gan nekādi nevar salīdzināt ar Pontormo veikumu, taču tās ir sanākušas visnotaļ glītas, jo visā, kas radies Jūsu mākslas ietekmē, sajūtama arī Jūsu dievišķā talanta dzirksts. Tas notika vēl laikos pirms Svētās inkvizīcijas atgriešanās, kas tagad jau šķiet ļoti seni: kardināls Karafa vēl nebija kļuvis par Pāvilu IV un kaili ķermeņi mākslā vēl nebija krituši nežēlastībā, gluži pretēji – tie bija īpaši pieprasīti. Saprotams, mūsu dienās ko tādu uzgleznot nevienam vairs nenāktu ne prātā, bet Jūs taču zināt, ka mūsu dārgais Jākopo brīžiem spēja rīkoties visai ekscentriski. Mums šāda glezna pati par sevi nešķiet nekas pārsteidzošs, jo, ja neņem vērā tos četrus gadus, kuru laikā mūks Džirolamo Savanarola maitāja vienkāršo ļaužu prātus, mēs, pārējie florencieši, joprojām spējam novērtēt cilvēka ķermeņa skaisltumu un neuzlūkojam to kā velnišķīgu piedauzību. Bet, redziet,

šajā kopijā nebija attēlots auduma gabals, ko Pontormo citkārt tika izmantojis, lai piesegtu dievietes pavērtās kājas. Un, kas mūs pārsteidza vēl vairāk – nemaz nezinu, kā lai to pasaku, jo nevēlos nevienu aizvainot, it īpaši Viņa Ekselences ģimeni, – Veneras sejas vietā Jākopo iegleznojis hercoga vecākās meitas, Marijas de Mediči jaunkundzes, vaibstus.

Jūs taču saprotat, ka šis notikums var izvērsties pagalam nepatīkams, tādēļ hercogs vēlējās uzdot tā atrisināšanu uzticamam cilvēkam un tūlīt arī izplatīja pilsētā baumas, ka nabaga Jākopo pats padarījis sev galu, jo bijis ar sevi dziļi neapmierināts. Tik un tā es jūtos kā iekāpis biežā miglā un tamdēļ, lai spētu atšķetināt šīs noslēpumainās lietas samudžinātos pavedienus, atļaujos lūgt palīgā Jūsu izcilās prāta spējas, kuras, kā zinu, ir gandrīz tikpat vienreizīgas kā Jūsu talants un pilnībā apliecina Jūsu ģenialitāti.

3. Mikelandželo Buonarroti Džordžo Vazāri

Romā, 1557. gada 5. janvārī

Mesēr Džordžo, mans dārgais draugs, nezinu, kā lai Jums izstāstu, cik satriekts es jūtos; tik ļoti, ka neesmu spējis izkāpt no gultas jau veselu mūžību. Patiesību sakot, mani jau tāpat bija nomocījušas parastās likstas, kādas neizbēgami rodas, strādājot Siksta kapelā, taču ziņa par Jākopo nāvi mani satrieca tā, ka, lasot Jūsu vēstuli, es raudāju kā bērns. Jākopo bija ārkārtīgi talantīgs gleznotājs, pēc manām domām, viens no labākajiem, ne tikai savas paaudzes (tās, kas dzimušas pēc manis un pirms Jums, jo es jau stāvu pie Paradīzes vārtiem, savukārt Jūs esat vēl spēka gados), bet caurcaurēm viens no laikmeta labākajiem. Nezinu, vai, lūgdams mani palīdzēt atrast šī Dieva un pasaules prātam neaptveramā

nozieguma autoru, klauvējat pie īstajām durvīm, un baidos, ka būsiet pārvērtējis manas gudrības neizmērojamus plašumus, jo, redziet, Romā jau labu laiku mani uzskata par senilu un vājprātīgu. Tomēr, tā kā netikoju Jūs sarūgtināt un vēlos godināt Pontormo piemiņu, esmu Jūsu rīcībā, cik nu tas būs manos spēkos. Var jau būt, ka viedoklis “no malas”, tas ir, ne florencieša, var izrādīties Jūsu meklējumos noderīgs. Ja aplūkojam šo problēmu pēc Brunelleski vai Alberti raksturīgās loģikas un precizitātes, tad, lai atrastu vainīgo, vispirms jāizprot nozieguma apstākļi, pēc tam – tā cēlonis vai arī visupirms jāatrod cēlonis un pēc tam jāizpēta apstākļi. Kurš gan būtu varējis vēlēties nabaga Jākopo nāvi? Un kurš tovarar bija kopā ar viņu, kurš izdarīja nāvējošo triecienu? Rakstot šīs rindas, man no acīm plūst asaras, un es iztēlojos viņu guļam paša asinīs, tā sirdi caurburbis rīks, kas mums, māksliniekiem, palīdz izdzīvot, bet viņš ir nogalināts ar paša kalnu, viņam iesists ar paša āmuru, varētu teikt, ka viņu nodevuši uzticamākie biedri un palīgi. Bet ko gan mums līdz šāda neauglīga spriedelēšana! Pat ja manas asaras godina mūsu drauga piemiņu, tās noteikti nepalīdzēs atrast viņa slepkavu. Un te beidzot pirmais secinājums: vainīgais atrodas Florencē, jūsu vidū.

Es baidos, mans mīļais Džordžo, ka vairāk nekā nespēšu Jums līdzēt, jo man nav citu pieturas punktu. Esmu tikai vienkāršs skulptors, un Svētā Labrenča baziliku no Romas manam skatienam nerasniegt. Mūsu mīlestības vārdā pret Jākopo es Jūs lūdzu: topiet par manām acīm, apgaismojiet mani arī turpmāk par saviem atradumiem.

Bet Jūs man neko nepateicāt par freskām! Kā Jums tās patīk? Runā, ka hercogs tās pasūtījis, lai pārspētu Siksta kapelu. Dārgais Džordžo, pastāstiet, ko par tām domājat, Jūs taču zināt, ka vienmēr esmu augsti vērtējis Jūsu viedokli.